

Cyflwyniad

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ystyried cwynion bod aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru wedi gweithredu'n groes i'r Cod Ymddygiad. Mae'r Ombwdsmon yn ymchwilio i gwynion o'r fath o dan ddarpariaethau Rhan III Deddf Llywodraeth Leol 2000 a'r Gorchmynion perthnasol a wneir gan Gymulliad Cenedlaethol Cymru o dan y Ddeddf.

Pan fydd yr Ombwdsmon yn penderfynu y dylid ymchwilio i gŵyn, mae yna bedwar canfyddiad, sydd wedi'u nodi yn adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, y gall yr Ombwdsmon eu datgan:

- a) nad oes tystiolaeth bod unrhyw achos o weithredu'n groes i god ymddygiad yr awdurdod;
- b) nad oes angen cymryd unrhyw gamau mewn cysylltiad i'r materion a fu'n destun i'r ymchwiliad;
- c) bod angen cyfeirio'r mater i swyddog monitro'r awdurdod, i'w ystyried gan y pwyllgor safonau;
- d) (ch) bod angen cyfeirio'r mater i Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer dyfarniad gan dribiwnlys (mae hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Yn amgylchiadau (c) a (d) uchod, mae'n ofynnol i'r Ombwdsmon gyflwyno adroddiad am yr ymchwiliad i'r pwyllgor safonau neu dribiwnlys Panel Dyfarnu Cymru, yna byddant hwy'n ystyried y dystiolaeth a ganfuwyd gan yr Ombwdsmon, ynghyd ag unrhyw amddiffyniad a gyflwynir gan yr aelod dan sylw. Hwyl hefyd fydd yn penderfynu a oes achos o weithredu'n groes i'r Cod ai peidio, ac os oes, pa gosb (os o gwbl) y dylid ei chyflwyno.

Mae'r Llyfr Achosion Cod Ymddygiad yn cynnwys crynodebau o'r adroddiadau hynny lle cafwyd un o'r canfyddiadau wedi'u gosod allan uchod. Er hynny, yn achos canfyddiadau (c) a (d), bydd y Coflyfr Cod Ymddygiad ond yn cynnwys crynodebau'r achosion hynny y mae gwrandawiadau wedi'u cynnal gan y pwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru, a bod canlyniad y gwrandawriad hwnnw'n hysbys. Mae'r rhifyn hwn yn adrodd ar y cyfnod Hydref i Ragfyr 2019.

Cynnwys

Dim tystiolaeth o dorri'r cod.....	3
Nid oes angen gweithredu.....	3
Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau.....	4
Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru.....	4

Crynodebau Achosion

Dim tystiolaeth o dorri'r Cod

Ni does crynodebau yn gysylltiedig â'r canfyddiad hwn.

Nid oes angen gweithredu

[Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful – Dyletswydd i gynnal y gyfraith Rhif Achos: 201805269 – Adroddiad a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2019](#)

Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn fod aelod ("yr Aelod") o Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad drwy bleidleisio ar bennu cyfradd y dreth gyngor mewn cyfarfod llawn o'r Cyngor ym mis Mawrth 2018 pan oedd ganddo ôl-ddyledion treth gyngor ar ei gyn gartref. Mae'n drosedd o dan a106 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 i aelod bleidleisio ar bennu cyfradd y dreth gyngor pan fydd ganddynt ôl-ddyledion eu hunain.

Rhannau perthnasol o'r Cod yn yr achos hwn yw paragraffau 6(1)(a) sy'n ymwneud â dwyn anfri ar yr awdurdod a pharagraffau 10(1), 11(1) a 14(1)(a), (b) a (c) am y camau y dylai aelod eu cymryd os oes ganddo/ganddi fuddiant personol a buddiant sy'n rhagfarnu mewn mater y mae'r awdurdod yn ei ystyried.

Derbyniodd yr Ombwdsmon dystiolaeth ddogfennol berthnasol, gan gynnwys copiau o'r cofnodion treth gyngor ar gyfer yr eiddo dan sylw. Gwylodd hefyd y gwe-ddarllediad o gyfarfod llawn y Cyngor a chafodd Swyddog Monitro'r Cyngor a'r Aelod eu cyfweld.

Ystyriodd yr Ombwdsmon fod y dystiolaeth yn awgrymu bod yr Aelod wedi torri'r Cod gan ei fod yn derbyn na wnaeth ddatgan buddiant ac wedi pleidleisio ar bennu cyfradd y dreth gyngor.

Derbyniodd yr Aelod hefyd ei fod mewn ôl-ddyledion treth gyngor ar ei gyn gartref adeg y cyfarfod hwnnw. Serch hynny, penderfynodd yr Ombwdsmon na fyddai mynd ar drywydd y mater er budd y cyhoedd o ystyried yr amgylchiadau lliniarol sylweddol yn yr achos penodol hwn. Roedd y rhain yn cynnwys yr amgylchiadau personol a arweiniodd at yr Aelod yn ysgwyddo'r ddyled wreiddiol a'r ffaith fod yr aelod yn amhrofiadol. Ymddiheurodd, fe dalodd yr ôl-ddyledion a dywedodd na fyddai'n digwydd eto. Yn wyneb yr amgylchiadau lliniarol, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd angen cymryd unrhyw gamau pellach.

[Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful – Datgan a chofrestru buddiannau Rhif Achos: 201807334 – Adroddiad a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2019](#)

Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn fod aelod ("yr Aelod") o Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad. Honnwyd, yn groes i gyngor y Swyddog Monitro fod gwrthdaro buddiannau yn bodoli, bod yr Aelod wedi derbyn rôl benodol yn y cabinet. Honnwyd hefyd bod yr Aelod wedi methu â datgan buddiant mewn materion o'r fath.

Yn ystod yr ymchwiliad, gofynnwyd am wybodaeth ar gyngor y Swyddog Monitro, a chafodd yr Aelod ei gyfweld. Eglurodd yr Aelod ei fod wedi ystyried cyngor y Swyddog Monitro a'i fod yn hyderus bod strategaeth briodol wedi'i llunio i reoli a lliniaru unrhyw wrthdaro buddiannau posib. Dywedodd yr Aelod ei fod ef ac Arweinydd y Cyngor wedi cynnal ymchwil i weld lle roedd sefyllfaoedd tebyg wedi

codi mewn cynghorau eraill a'r effaith a gafodd ar yr awdurdodau hynny. Cynhyrchodd yr Aelod hefyd dystiolaeth o'r datganiadau buddiannau a wnaeth.

Er bod yr Ombwdsmon yn fodlon bod yr Aelod wedi ystyried cyngor y Swyddog Monitro, roedd y diffyg tryloywder mewn perthynas ag agweddau o'r penodiad (gan gynnwys amseriad ymddiswyddiad yr Aelod o'i waith a fyddai wedi gwrthdaro â'r penodiad) o bryder ac wedi achosi i eraill gwestiynu'n rhesymol y penodiad. Gan fod yr Aelod wedi ymddiswyddo o'i hen swydd yn y pen draw ac wedi dechrau ar ei rôl, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd mynd ar drywydd y mater ymhellach er budd y cyhoedd a chanfu nad oedd angen cymryd unrhyw gamau pellach. O ystyried y potensial i wrthdaro buddiannau godi, cafodd yr Aelod ei atgoffa o'r angen i ofyn am gyngor y Swyddog Monitro gydag unrhyw faterion yn y dyfodol.

Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau

Ni does crynodebau yn gysylltiedig â'r canfyddiad hwn.

Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru

Ni does crynodebau yn gysylltiedig â'r canfyddiad hwn.